

Regeringskansliet
Utrikesdepartementet
103 33 Stockholm

Avdelningen för bedömning av
utländsk utbildning
Nina Kowalewska
YTTRANDE

2003-04-15
Reg.nr 13-630-03

EU:s utvidgning och arbetskraftens rörlighet (SOU 2002:116)

Ert dnr UD2003/147/MAP

Högskoleverket har anmodats yttra sig över betänkandet EU:s utvidgning och arbetskraftens rörlighet.

Utgångspunkter

Högskoleverket tar inte ställning till förslaget att Sverige begränsar den fria rörligheten för arbetstagare från de nya medlemsländerna genom att tillämpa nationell lagstiftning under 2–7 år efter anslutningsdatum.

I remissvaret kommenteras eventuella konsekvenser för de grupper som omfattas av högskolesektorn dvs. studenter, lärare och personer med utländsk högskoleutbildning.

Seriös arbetskraftsinvandring bör uppmuntras

Personer med akademisk utbildning förväntas inte komma till Sverige i syfte att missbruka välfärdssystemet. Tidigare erfarenheter av arbetskraftsinvandring från de aktuella länderna visar att dessa personer tvärtom utgör en stor tillgång i det svenska samhället, ekonomiskt såväl som kulturellt. Alla, även de som inte är utbildade inom bristyrken, anländer till Sverige med en utbildning som bekostats av ett annat land.

För att de föreslagna övergångsreglerna inte skall få negativ effekt på den seriösa arbetskraftinvandringen är det avgörande att de föreslagna korta handläggningstiderna för arbetstillstånd förverkligas.

För att uppmuntra arbetskraftinvandring inom de sektorer som är bristområden i Sverige välkomnar Högskoleverket förslaget om gemensamma satsningar på rekrytering och introduktion.

Tidig utvärdering av övergångsreglerna önskvärd

Det är möjligt att överge särreglerna för nya EU medborgare så snart dessa regler finns överflödiga. Detta kan ske även före utgången av de första två åren. Situationen på arbetsmarknaden och erfarenheterna från den invandring som

under tiden de facto ägt rum från de aktuella länderna bör därför följas upp kontinuerligt. Restriktionerna bör, om farhågorna i betänkandet ej besannas, lyftas så tidigt som möjligt.

Snabb handläggning av arbetstillstånden nödvändig

Det är av största vikt att väntetiden för tillstånd verkligen begränsas till 14 dagar. Lång handläggning av tillståndsärenden kan medföra risk för att svenska arbetsgivare undviker att rekrytera från de nya medlemsländerna. Samtidigt kan man befara att arbetskraft från dessa länder som efterfrågas i Sverige söker sig till andra EU-länder där sådana begränsningar inte finns. Tillräckliga resurser bör ställas till förfogande för att effektiva rutiner skapas under den korta tiden som återstår till EU:s utvidgning.

Övergångsregler för rörlighet från Sverige

Om Sverige bestämmer sig för att begränsa den fria rörligheten måste man vara beredd på att de nya länderna inför motsvarande nationella regler som begränsar tillträde till arbetsmarknaden för svenska medborgare. Det finns bristyrken även i dessa länder. Ett sådant yrke är t ex lärare i engelska. En större arbetsmarknad ger möjligheter att utjämna eventuella fluktuationer i efterfrågan på vissa yrkesgrupper. Under en period då det fanns överskott på tandläkare i Sverige valde många inom gruppen (flera med iransk bakgrund) att flytta utomlands, t.ex. till Storbritannien.

Studenter från de nya länderna

Redan idag finns många studenter från de blivande medlemsländerna i Sverige, såväl enskilda studenter (s.k. free-movers), som studenter inom ramen för olika utbytesprogram. Det är viktigt att de föreslagna åtgärderna inte försvårar dessa studenters möjligheter att, efter avslutade studier, börja arbeta i Sverige.

Akademiker bosatta i Sverige

Högskoleverket välkomnar förslagen till arbetsmarknadspolitiska åtgärder för utländska akademiker som redan är bosatta i Sverige. Möjligheter att delta i dessa åtgärder bör dock inte, enligt Högskoleverkets mening, begränsas till bristyrken, utan vidgas till alla högutbildade invandrare. I detta sammanhang kan påpekas att kompletteringar i högskolemiljö har visat sig vara mycket effektiva, särskilt för nyanlända invandrare. Språkundervisning, specialutformad för denna grupp förutsättningar och genomförd i högskolemiljö, och därefter – vid behov – kompletterande studier, har visat sig vara den snabbaste vägen från gräns till kvalificerat arbete.

Beslut att avge detta yttrande har fattats av universitetskanslern efter föredragande av handläggaren Nina Kowalewska i närvaro av avdelningschefen Ulf Öhlund .

I beredningen har även verksjuristen Pontus Kyrk, handläggaren Anna-Karin Malla och utredaren Helena Mähler deltagit.

HÖGSKOLEVERKET

YTTRANDE

2003-04-15

Reg.nr 13-630-03

Sid 3

Sigbrit Franke

Nina Kowalewska